

Minullakin on oikeus

Journalisti selvitti, saako tavaratalossa kuvata.

Manu Marttinen, teksti
Markku Lappalainen ja Rodeo, kuvat

helsingin Stockmannin lehtiosasto aamupäivällä kello 11.00. Olemme tekemässä kuvitteellista juttua lehtien lukemisesta. Journalistin ulkoasutoimittaja **Heli Saarela** ryhtyy kuvaamaan ”haasteltavaamme” Journalistin ilmoitusmyyjää **Lotta Östensonia**.

Noin minuutin toiminnan jälkeen myyjä pyrkii keskeyttämään kuvaamisen. Hän sanoo, että Stockmannilla ei saa kuvata ilman lupaa.

”Meidän valokuvausohjeemme kieltävät kuvaamisen. Lupa pitää kysyä tiedotus- ja markkinointiosastolta”, myyjä sanoo. Jatkamme kuvaamista. Myyjä soittaa paikalle vahtimestarin, joka kertoo saman asian ja väittää jopa, että Stockmann saisi päättää myös kuvien julkaisemisesta.

”Tämä on yksityisaluetta. Henkilökoh- taiseen tarkoitukseen saa kuvata, mutta talon ohjeet kieltävät muun kuvaamisen”, vahtimestari sanoo.

Stockmannin henkilökunnan reaktiot ovat tuttuja monelle valokuvaajalle. Mutta

laki sanoo, että kuvaaminen on sallittua julkisissa paikoissa, jonne yleisöllä on vapaa pääsy. Kuvaaminen on siis sallittua myös esimerkiksi kauppakeskuksissa, kirjastoissa, juna-asemilla, metrorunneleissa ja lentoasemien julkisissa tiloissa.

Stockmannin lakiasiajohtajan Jukka Naulapään mielestä tavaratalo ei ole julkinen paikka. Stockmannin perustelee kieltoaan perustuslaissa mainitulla omaisuus- ja yksityisyyden suojalla.

”Me lähdemme siitä, että Stockmannin tavaratalot ovat yhtiön käytössä olevia ja me itse päätämme, millaista toimintaa täällä voi harjoittaa. Jos emme halua, että meidän tiloissamme valokuvataan, se on täysin mahdollista.”

Naulapää toteaa myös, että tavaratalolla on myös oikeus valita asiakkaansa, kunhan valinta ei perustu epäasialliseen syyhyn.

Journalistiliiton työehtoasiames **Sanna Nikula** ihmettelee Naulapään laintulkintaa. Hän muistuttaa, että sananvapauden rajoitusten täytyy perustua lakiin.

”Suomessa oikeutta valokuvata on rajoi-

tettu kriminaali- soimalla sala- katselu, eikä salakat- seluun voi rikoslain mukaan voi syyllis- tyä tilassa, johon kaikilla on vapaa pääsy”, Nikula sanoo.

Nikula ihmettelee myös Naulapään vetoamista kaupan oikeuteen valita asiak- kaitaan. Yleensä kaupat poistavat tiloi-

Kenenkäs luvalla täällä oikein kuva- taan? Journalistin toi- mitus testasi miten nopeasti henkilökunta puuttuu kuvaamiseen Stockmannilla.

taan tähän oikeuteensa vedoten lähinnä myymälävarkaita ja päihtyneitä. ”Ammattiaan harjoittavan valokuvaajan poistaminen tavaratalosta ei ole asiallinen syy”, Nikula muistuttaa.

Toimitukset suhtautuvat kuvauslupa- asioihin eri tavoin. Nelosella ei kauppojen toiveita kumarrella. Toimituksen esi- mies **Jaakko Lähteenmaa** sanoo, että Nelosen kuvaaja yleensä ilmoittaa etukä- teen olevansa tulossa kuvaamaan.

”Me emme siis kysy, vaan kerromme. Aina emme ehdi kertoa”, Lähteenmaa sanoo.

Nelonen ei salli kuvaajien laillisten oikeuksien rajoittamista.

”Reagoimme heti kaikkiin tällaisiin pyr- kimyksiin. Ensimmäisessä puhelimitse selvittää asian sen ihmisen kanssa, joka on estämässä kuvaamista. Jos se ei auta, etsim- me organisaatiosta ihmisen, joka ymmär-

”Ammattiaan harjoittavan valokuvaajan poistaminen tavaratalosta ei ole asiallinen syy.”

Journalistiliiton työehtoasiames Sanna Nikula

tää asian. Yleensä sellainen on löytynyt.” *Ilta-lehdessä* ja STT-Lehtikuvassa lupien kysymiseen on sen sijaan taivuttu.

”Se on helpompaa näin, vaikka tiedäm- me, ettei kuvaaminen ole julkisella paikal- la laitonta. En vain jaksa riidellä varti- joiden kanssa, sanoo valokuvaaja **Kari Pekonen**.

Kuvatoimittaja **Miika Siltalahden** mukaan STT-Lehtikuva kysyy luvat aina, kun yhtiö kuvaa kauppoissa, kauppakes- kuksissa, lentokentällä tai muissa sisäti- loissa.

”Meidän kuvamme päätyvät moneen eri julkaisuun ja jäävät myös kuvakaup- paamme asiakkaiden ladattavaksi.

Tämän takia kuvausluvut kysytään etukä- teen ja selitetään samalla, että kuvia voi- daan myöhemmin julkaista myös toisen jutun yhteydessä.

Nelosen Lähteenmaan mukaan yleinen tietoisuus julkisella paikalla kuvaamiseen laillisuudesta on viime aikoina lisääntynyt. Arki on silti kovaa puurtamista. Tiedossa on useita tapauksia, joissa kuvaajan työtä on yritetty estää jopa väkivalloin.

”Meillä on Euroopan ihmisoikeustuo- mioistuimessa parhaillaan käsitellyssä tapaus, jossa Kampin työvoimatoimiston työntekijä kävi kuvaajamme käsiksi. Me katsomme tämän jutun loppuun asti.” ■

Näissä paikoissa...

Kuvaaminen julkisilla paikoilla, myös yksit- täisten ihmisten kuvaaminen, on sallittua. Yksityiset henkilöt eivät voi sitä kieltää, ei- vätkä viranomaiset ilman erityisiä perus- teita. Myös onnettomuuspaikan kuvaami- nen on sallittua.

... saat aina kuvata häiriötä aiheuttamatta:

Juna-asemat, linja-autoasemat, lento- asemien yleisölle avoimet alueet, kadut ja puistot, kauppakeskusten yleiset alu- eet, kirjastot ja muut vastaavat yleisölle avoimet julkisen palvelun laitokset, sairaaloiden aulat ja virastojen yleisölle avoimet alueet.

Yleisölle avoimissa yksityisissä liiketiloissa kuvaaminen on sallittua, eikä omistaja voi sitä kieltää. Omistajalla on kuitenkin mah- dollista valikoida asiakkaansa ja estää ku- vaajaa pääsemästä tilaan. Mikäli kuvaaja on sisällä esimerkiksi kaupassa, omistajal- la tai haltijalla on mahdollisuus vaatia ku- vaajaa poistumaan.

... kuvaamista ei voida kieltää, mutta joissakin tilanteissa sisäänpääsy voidaan evätä tai kuvaava henkilö poistaa:

Kaupat, baarit ja ravintolat. Voimakeinoin kuvaajan saa kuitenkin pois- taan vain poliisi tai vartija. Sen enempää ti- lan omistajalla kuin vartijalla ei ole oikeut- ta kieltää itse kuvaamista tai vaatia kuvia poistettavaksi tai filmiä itselleen.

”Vartijalla on oikeus poistaa henkilö vartioi- misalueelta, jos poistettava ei noudata vartioi- misalueen omistajan tai haltijan taikka tämän edustajan antamaa poistumisketohutusta taikka jos on ilmeistä, ettei poistettavalla ole oikeut- ta oleskella vartioimisalueella ja vartija on ke-

hottanut häntä poistumaan.” (Laki yksityis- tä turvapalveluista 28.1 §)

”Vartioimisliike ei saa ottaa vastaan toimek- siantoa, joka sisältää sitoumuksen ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Vartioi- misliike saa kuitenkin ottaa vastaan toimek- sannon järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettujen järjestyksenvalvojan tehtävien suorittamisesta.” (Laki yksityisistä turvapalveluista 9 §)

Tällä perustellaan sitä, että vartijalla ei ole poistamisoikeutta esimerkiksi puistossa tai kauppakeskuksen yleisillä alueilla, vaika nämäkin voivat olla vartioimisalueita. Järjestyksenvalvoja ei voi poistaa esimer- kiksi juna-asemalta tai kauppakeskuksesta, ellei kuvaaja aiheuta järjestyshäiriötä tai vaarana yleistä turvallisuutta.

... ihmisten kuvaaminen vaatii luvan:

Kotirauhan suojaamat paikat, aidattu pi- ha-alue, käymälät, pukeutumistilat, yleis- öltä suljetut yleiset tilat, kuten virasto- jen ja laitosten yleisöltä suljetut osat, sul- jetut yksityistilaisuudet.

Mikäli oikeudettomasti kuvaa ihmisiä edellä mainituissa paikoissa, voi syyllistyä salakatsel- luun. (Rikoslaki 24 luku 6 §)

... kuvaaminen tai kuvausvälineiden tuominen voidaan kieltää sisäänpääs- yntä ehtona:

Maksulliset yleisötapahtumat, laivat, museot, näyttelyt, urheilutapahtumat, uimahallit ja liikuntahallit.

LÄHDE: SUOMEN LAKI

KUVAUSKEIKALLE MUKAAN: LEIKKAA IRTI TAI LATAA NETTISIVUILTAMME JA TULOSTA WWW.JOURNALISTI.FI.

JULKISELLA PAIKALLA SAA AINA KUVATA

Kuvaaminen julkisilla paikoilla on sallittua. Julkinen paik- ka on sellainen, johon kaikilla on vapaa pääsy. Myös yksit- täisten ihmisten kuvaaminen on sallittua.

Kuvaaminen on siis sallittua esimerkiksi: juna- ja linja-auto- asemalla sekä lentoasemien yleisölle avoimilla alueilla, kadulla, puistoissa, kauppakeskusten yleisillä alueilla, kir- jastoissa ja vastaavissa yleisölle avoimissa julkisen palve- lun laitoksissa, sairaaloiden ja terveyskeskusten auloissa ja virastojen yleisölle avoimilla alueilla.

Kuvausoikeus perustuu: Suomen perustuslaki, toinen luku, 12. §: Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoa, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakkolaista estämättä.

Hyvä muistaa: Kuvan julkaiseminen on eri asia kuin kuvaaminen. Tiedotusvälineissä kuvien julkaisemisen perustuu hyvään lehti- miestapaan ja journalistin ohjeisiin. Kaikki mikä on julkista ei ole kuitenkaan julkaistavissa.

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

Hietalahdenkatu 2 B 22
PL 252, FIN-00181 Helsinki
Puh. +358 9 612 2330
Faks +358 9 605 396
www.journalistiliitto.fi